

Høring Utdannings- og forskningskomiteen, Prop. 1 S (2024-2025)

Innledning

Arbeidsgiverforeningen Spekter mener budsjettforslaget inneholder mange positive satsinger.

På et overordnet nivå vil Spekter støtte satsingen på en mer praktisk skole for 5.-10. trinn. Vi støtter også at det opprettes et nasjonalt senter for yrkesfag, og at det er en videre satsing på fagskoler.

Vi vil også foreslå at det nedsettes en skolekomisjon med et bredt mandat som kan se helhetlig på utfordringene i norsk skole og foreslå tiltak.

Programkategori 07.20, Grunnopplæringen, Kap 226 Kvalitetsutvikling i grunnpplæringen

Regjeringen foreslår en satsing for å følge opp tiltakene i den nye stortingsmeldingen Meld. St. 34 (2023–2024) En mer praktisk skole - Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.–10. trinn. Målet er økt motivasjon, trivsel og bedre læring.

Å gjennomføre politikk i tråd med stortingsmeldingen er et steg i riktig retning, og vi er enige i at dette vil kunne gjøre norsk skolehverdag mer variert og motiverende for elevene. Vi savner imidlertid at de estetiske fagene gis en tydeligere rolle. Dette er vi og Spekters medlemmer i kultursektoren opptatt av.

De estetiske fagene må styrkes

De estetiske fagene har over tid blitt betydelig svekket i norsk skole. Forskning viser imidlertid at elever som har en større andel av kunstfag i skolehverdagen også presterer bedre i teorifagene, at de utvikler bedre sosiale ferdigheter, og at sannsynligheten for å fullføre øker.

Det virker også sosialt utjevnende. Dette dreier seg ikke først og fremst om flere timer i estetiske fag, de beste resultatene er der hvor de estetiske fagene i en viss grad også kombineres med teorifagene, for eksempel matematikk og musikk.

Spekter mener derfor at de estetiske fagene kan bidra til å gjøre læringen med praktisk, variert og motiverende også i de andre fagene. Dette krever imidlertid god kompetanse hos lærerne, og en del av videreutdanningene bør rette oppmerksomheten mot dette.

Det bør opprettes en skolekommisjon

Spekter mener norsk skole står overfor store utfordringer. Norske elever presterer stadig dårligere i de jevnlig PISA-undersøkelsene, fire av ti norske 15-åringer er lavt presterende i enten lesing, naturfag eller matematikk. Det er økende utfordringer med bråk, uro og fravær, og lærere opplever å ikke ha tilstrekkelige verktøy for å håndtere dagligdagse situasjoner i klasserommet.

Spekter har tidligere tatt til orde for en Skolekommisjon som skal oppsummere kunnskap og foreslå tiltak, på samme måte som Helsepersonellkommisjonen gjorde på helse- og omsorgsfeltet. De siste årene har det kommet mange utredninger og stortingsmeldinger som har tatt for seg ulike aspekter ved den norske skolen. Ingen av meldingene har gitt oss et helhetsblikk over tilstanden i skolen, og det er en risiko for at de virkelig store utfordringene drukner i støyen av enkeltutredninger og enkelttiltak.

Spekter er positive til at det nå skal nedsettes et nytt utvalg som skal utrede fellesskolens rolle i fremtidens samfunn, men gjennom arbeidet med mandatet til utvalget så kan det utvides til å bli en skolekommisjon. Det er viktig at dette utvalget blir bredt nok til å se hele skoleområdet i sammenheng, og får et mandat til å kunne gå i dybden for å finne de gode løsningene.

Positivt med et nasjonalt senter for yrkesfag

Spekter er videre svært positive til etableringen av et nasjonalt senter for yrkesfag. Utdanningssystemet har manglet et organ som kan samle trådene innen fag- og yrkesopplæringen og høyere yrkesfaglig utdanning. At vi nå får et senter for yrkesfag som kan bidra til helhetlig og strategisk utvikling for sektoren mener vi kan bidra til å løfte

kvaliteten i utdanningene. Det vil bidra til å fremme yrkesfagene og de yrkesfaglige karriereveiene.

Programkategori 07.40 Høyere yrkesfaglig utdanning, Kap 240 Fagskoler

Regjeringen fortsetter satsingen på fagskolene og foreslår å opprette 1 000 nye studieplasser ved fagskolene. I fordelingen av studieplassene skal fylkeskommunene prioritere helse- og velferdsfag, tekniske fag og fag som er viktige for det grønne skiftet. Regjeringen foreslår videre å bruke 25 millioner kroner til forskning på høyere yrkesfaglig utdanning og fag- og yrkesopplæring.

Spekter støtter satsningen på fagskolene og mer forskning rettet mot høyere yrkesfaglig utdanning og fag- og yrkesopplæringen, slik at utdanningene får økt kvalitet og arbeidslivsrelevans.

Vi er enige i at antall studieplasser trappes opp, men mange fagskoletilbud fremstår svakt finansiert. Vi etterlyser derfor at en opptrapping og styrking av fagskolesektoren også bør omfatte hvordan sektoren og studieplassene grunnleggende er finansiert. Vi er også bekymret for at den økonomiske situasjonen i flere av fylkeskommunene er såpass krevende at det kan føre til utfordringer også for fagskolene.

Programkategori 07.80 Utdanningsstøtte, Kap. 2410

Spekter er positive til tiltak som i større grad vil gjøre det mulig å ta utdanning for de som er i arbeid, eller som har forpliktelser ut over det som de som tar grunnutdanning som oftest har.

Derfor er vi i utgangspunktet positive til innføringen av Kompetanselån, men vil avvente hvilken virkning dette i realiteten vil ha.